

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

NGUYỄN NGỌC KHƯƠNG

**TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TẠI
CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRÊN ĐỊA BÀN
THÀNH PHỐ HÀ NỘI**

Chuyên ngành : Kế toán

Mã số : 62.34.03.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học:

1. PGS.TS. ĐINH THỊ MAI

2. TS. TRẦN VĂN HỒNG

HÀ NỘI - 2017

MỤC LỤC

MỤC LỤC

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

DANH MỤC BẢNG BIỂU, SƠ ĐỒ

DANH MỤC PHỤ LỤC

MỞ ĐẦU	1
Chương 1: LÝ LUẬN CHUNG VỀ KIỂM TOÁN NỘI BỘ, TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TRONG ĐƠN VỊ VÀ NỘI DUNG TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TRONG TRƯỜNG ĐẠI HỌC	19
1.1. KHÁI QUÁT CHUNG VỀ KIỂM TOÁN NỘI BỘ	19
1.1.1. Khái niệm và mục tiêu kiểm toán nội bộ.....	19
1.1.2. Vai trò, chức năng, nhiệm vụ, đối tượng và phạm vi hoạt động của KTNB trong đơn vị	24
1.1.3. Kiểm toán viên nội bộ	27
1.1.4. Nội dung, phương pháp, quy trình kiểm toán nội bộ	29
1.2. KHÁI QUÁT VỀ TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TRONG ĐƠN VỊ VÀ ĐẶC ĐIỂM CỦA TRƯỜNG ĐẠI HỌC, ĐẠI HỌC CÔNG LẬP ẢNH HƯỞNG ĐẾN TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ	32
1.2.1. Khái niệm tổ chức KTNB	32
1.2.2. Nguyên tắc tổ chức và hoạt động kiểm toán nội bộ.....	33
1.2.3. Các nhân tố ảnh hưởng đến tổ chức KTNB trong đơn vị	36
1.2.4. Đặc điểm của trường đại học và đại học công lập ảnh hưởng đến tổ chức KTNB... ..	38
1.3. NỘI DUNG TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TRONG TRƯỜNG ĐẠI HỌC ..	44
1.3.1. Tổ chức bộ máy kiểm toán nội bộ trong trường đại học.....	44
1.3.2. Tổ chức hoạt động KTNB trong trường đại học	56
1.4. KINH NGHIỆM TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TẠI MỘT SỐ QUỐC GIA TRÊN THẾ GIỚI VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM CHO CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TẠI VIỆT NAM.....	86
1.4.1. Kinh nghiệm tổ chức KTNB trong các đơn vị công trên thế giới.....	86
1.4.2. Kinh nghiệm tổ chức KTNB trong các trường đại học tại một số nước trên thế giới	98
1.4.3. Bài học kinh nghiệm để tổ chức KTNB trong các trường đại học ở Việt Nam ...	103
Kết luận chương 1	105
Chương 2: THỰC TRẠNG VỀ TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TẠI CÁC TRƯỜNG ĐH TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI.....	106
2.1. TỔNG QUAN VỀ CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI.....	106
2.1.1. Khái quát về các trường đại học và các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội	106
2.1.2. Đặc điểm của các trường ĐHCL trên địa bàn thành phố Hà Nội ảnh hưởng đến tổ chức KTNB	109
2.2. THỰC TRẠNG TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TẠI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI.....	115

2.2.1. Thực trạng tổ chức bộ máy kiểm toán nội bộ	116
2.2.2. Thực trạng tổ chức hoạt động KTNB tại các trường ĐHCL trên địa bàn Thành phố Hà Nội	125
2.2.3. Thực trạng nhận thức về KTNB tại các trường đại học trên địa bàn Thành phố Hà Nội	147
2.3. ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TẠI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI	152
2.3.1. Những kết quả đã đạt được	152
2.3.2. Những hạn chế trong tổ chức KTNB tại các trường ĐHCL trên địa bàn thành phố Hà Nội	154
2.3.3. Nguyên nhân của những hạn chế	161
Kết luận chương 2	165
Chương 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP XÂY DỰNG, HOÀN THIỆN TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TẠI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI	179
3.1. XU HƯỚNG, CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN VÀ YÊU CẦU, NGUYÊN TẮC XÂY DỰNG, HOÀN THIỆN TỔ CHỨC KTNB CỦA CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI	179
3.1.1. Xu hướng phát triển của các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội ..	179
3.1.2. Chiến lược phát triển của các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội...	182
3.1.3. Yêu cầu xây dựng và hoàn thiện tổ chức KTNB tại các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội	190
3.1.4. Nguyên tắc xây dựng và hoàn thiện tổ chức KTNB tại các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội	191
3.2. GIẢI PHÁP XÂY DỰNG, HOÀN THIỆN TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TẠI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI	197
3.2.1. Xây dựng bộ máy KTNB tại các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội	197
3.2.2. Hoàn thiện tổ chức hoạt động KTNB tại các trường ĐH trên địa bàn thành phố Hà Nội	216
3.2.3. Giải pháp để duy trì, đảm bảo tính hiệu lực và hiệu quả của KTNB tại các trường ĐH trên địa bàn thành phố Hà Nội.....	248
3.3. ĐIỀU KIỆN THỰC HIỆN GIẢI PHÁP XÂY DỰNG, HOÀN THIỆN TỔ CHỨC KIỂM TOÁN NỘI BỘ TẠI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI	250
3.3.1. Về phía Nhà nước, các Bộ, Ngành.....	250
3.3.2. Về phía các trường ĐH trên địa bàn thành phố Hà Nội.....	253
3.3.3. Về phía bộ phận KTNB trong nhà trường	254
Kết luận chương 3	256
KẾT LUẬN	257
TÀI LIỆU THAM KHẢO	261
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Nghĩa đầy đủ
BCKT	Báo cáo kiểm toán
BCTC	Báo cáo tài chính
CNTT	Công nghệ thông tin
CTSV	Công tác sinh viên
DH	Phó giám đốc (Canada)
ĐBCL	Đảm bảo chất lượng
ĐH	đại học
ĐHCL	đại học công lập
ĐHTT	Đại học tư thục
ĐHQGHN	đại học Quốc gia Hà Nội
GDDH	Giáo dục đại học
GD&ĐT	Giáo dục và đào tạo
GDDT	Giáo dục đào tạo
HĐ	Hội đồng
KĐCL	Kiểm định chất lượng
KSNB	Kiểm soát nội bộ
HTKSNB	Hệ thống kiểm soát nội bộ
KT	Kỹ thuật
KTĐBCL	Kiểm tra đảm bảo chất lượng
KTNB	Kiểm toán nội bộ
KTV	Kiểm toán viên
KTVNB	Kiểm toán viên nội bộ
KTNN	Kiểm toán nhà nước
KHCN	Khoa học công nghệ

KHKT	Kế hoạch kiểm toán
NCKH	Nghiên cứu khoa học
NCS	Nghiên cứu sinh
NSNN	Ngân sách nhà nước
QLCL	Quản lý chất lượng
RMAS	Bộ phận quản lý rủi ro và dịch vụ kiểm toán (đại học Harvard)
RRA	Cơ quan Kiểm toán quốc gia Thụy Điển
TBS	Ban Thư ký Hội đồng (Canada)
TCCB	Tổ chức cán bộ
TĐG	Tự đánh giá
TSCĐ	Tài sản cố định
TTTV	Trung tâm tư vấn
TW	Trung ương

DANH MỤC BẢNG BIỂU, SƠ ĐỒ

BẢNG

Bảng 2.2:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát về việc thực hiện kiểm toán hàng năm.....	117
Bảng 2.3:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát về loại hình tổ chức kiểm toán	117
Bảng 2.4:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát về bộ phận thanh tra, kiểm tra, kiểm toán, đánh giá nội bộ.....	119
Bảng 2.5:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát về nhân sự của bộ phận thanh tra, kiểm tra, kiểm toán, đánh giá nội bộ	120
Bảng 2.6:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát về hình thức hoạt động thanh tra, kiểm tra, kiểm toán, đánh giá nội bộ	126
Bảng 2.7:	(Trích Phụ lục 2.24): Báo cáo kết quả tự đánh giá	140
Bảng 2.8:	(Trích Phụ lục 2.23): Đánh giá thực hiện mục tiêu chất lượng ở một trường đại học X	141
Bảng 2.9:	Các quy trình ISO tại trường Đại học Y Hà Nội	145
Bảng 2.10:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát sự quan tâm đến việc tổ chức KTNB trong các trường ĐHCL	148
Bảng 2.11:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát đánh giá về sự cần thiết tổ chức KTNB trong các trường ĐHCL	149
Bảng 2.12:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát đánh giá về vai trò của tổ chức KTNB trong các trường ĐHCL	149
Bảng 2.13:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát mức độ hiểu biết về các lĩnh vực được thực hiện khi triển khai công việc KTNB tại trường đại học.....	150
Bảng 2.14:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát mức độ hiểu biết về các khía cạnh trong nội dung KTNB tại các trường đại học.....	151
Bảng 2.15:	(Trích Phụ lục 2.3C) Kết quả khảo sát mức độ hiểu biết về quy trình KTNB.....	152
Bảng 3.1:	Danh mục các rủi ro trong trường ĐH.....	224

SƠ ĐỒ

Sơ đồ 1.1:	Mô hình tổ chức bộ máy KTNB trong trường đại học	46
Sơ đồ 1.2:	Mô hình tổ chức bộ máy KTNB trong trường đại học theo mô hình song song.....	47
Sơ đồ 1.3:	Mô hình tổ chức bộ máy KTNB trong trường đại học theo khu vực địa lý	48
Sơ đồ 1.4:	Mô hình tổ chức bộ máy KTNB trong trường đại học theo hình thức tập trung	49
Sơ đồ 1.5:	Mô hình tổ chức bộ máy KTNB trong trường đại học theo hình thức phân tán	50
Sơ đồ 1.6:	Mô hình tổ chức bộ máy KTNB trong trường đại học theo mô hình thức kết hợp.....	51
Sơ đồ 3.1:	Mô hình tổ chức bộ máy KTNB theo hình thức phân tán áp dụng cho trường Đại học Quốc Gia Hà Nội	201
Sơ đồ 3.2:	Mô hình tổ chức bộ máy KTNB theo mô hình kết hợp áp dụng cho trường Đại học Bách Khoa, Học viện Nông nghiệp Việt Nam và các trường ĐHTT	203
Sơ đồ 3.3:	Mô hình tổ chức bộ máy KTNB theo hình thức tập trung áp dụng cho 8 trường ĐHCL trên địa bàn thành phố Hà Nội thuộc nhóm 1C.....	205
Sơ đồ 3.4:	Mô hình đoàn KTNB tại các trường ĐHCL chưa được giao tự chủ trên địa bàn thành phố Hà Nội	206

DANH MỤC PHỤ LỤC

- Phụ lục 2.1: Phiếu khảo sát ý kiến về tổ chức KTNB tại các trường ĐHCL trên địa bàn thành phố Hà Nội
- Phụ lục 2.2A: Câu hỏi trao đổi trực tiếp
- Phụ lục 2.2 B: Danh sách trao đổi trực tiếp
- Phụ lục 2.3A: Danh sách các trường đào tạo Đại học tại Hà Nội
- Phụ lục 2.3B: Tổng hợp danh sách các trường gửi và nhận phiếu khảo sát
- Phụ lục 2.3C: Tổng hợp kết quả trả lời qua phiếu khảo sát
- Phụ lục 2.4A,B, C : Công tác thanh tra kiểm tra tại Trường ĐH kinh tế kỹ thuật Công nghiệp
- Phụ lục 2.5: Danh sách các trường không ban hành ISO
- Phụ lục 2.6: Danh sách các trường ban hành ISO
- Phụ lục 2.7: Kế hoạch đánh giá nội bộ năm học 2016–2017-ĐHBK
- Phụ lục 2.8: Chương trình đánh giá đợt 1 (Tháng 11 - 2016) - ĐHBK
- Phụ lục 2.9: Chương trình đánh giá nội bộ đợt 2 năm học 2016-2017 - ĐHBK
- Phụ lục 2.10: Chương trình đánh giá nội bộ đợt 3 năm học 2016 - 2017 - ĐHBK
- Phụ lục 2.11: Chính sách chất lượng năm học 2014-2015
- Phụ lục 2.12: Mục tiêu chất lượng năm học 2014-2015
- Phụ lục 2.13: Sổ tay chất lượng
- Phụ lục 2.14: Phiếu yêu cầu sửa đổi/ban hành tài liệu
- Phụ lục 2.15: Danh mục hồ sơ
- Phụ lục 2.16: Chương trình đánh giá chất lượng nội bộ năm 20...
- Phụ lục 2.17: Phiếu xử lý sự KPH và KPPN
- Phụ lục 2.18: Phiếu đề xuất ý tưởng cải tiến
- Phụ lục 2.19: Kế hoạch tổ chức tuyển dụng viên chức tháng ... NĂM 20...
- Phụ lục 2.20: Sổ theo dõi bổ nhiệm cán bộ, viên chức quản lý năm học 20... – 20...
- Phụ lục 2.21: ĐH Tài nguyên môi trường1-Q_Ban-hanh-ISO.
- Phụ lục 2.22: Đề án về ISO trong trường đại học thuộc Bộ công thương
- Phụ lục 2.23: Kế hoạch thực hiện mục tiêu chất lượng năm học 2016 – 2017
- Phụ lục 2.24: Báo cáo kết quả tự đánh giá năm 2015 và kế hoạch khắc phục tồn tại
- Phụ lục 2.25: Báo cáo tự đánh giá để đăng ký kiểm định chất lượng giáo dục trường đại học
- Phụ lục 2.26: Báo cáo tự đánh giá (để đăng ký kiểm định chất lượng giáo dục trường đại học)

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài luận án

Việt Nam luôn coi giáo dục đào tạo và khoa học công nghệ là quốc sách hàng đầu trong chính sách phát triển kinh tế, xã hội của đất nước. Đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục, đặc biệt là giáo dục đại học (GDĐH) Việt Nam để cạnh tranh với các trường đại học (ĐH) trong khu vực và quốc tế đã và đang trở thành yêu cầu cấp bách trong phát triển và hội nhập kinh tế quốc tế của Việt Nam. Hệ thống GDĐH Việt Nam, trong đó có các trường ĐH trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện đã và đang phát triển đa dạng, đa loại hình sở hữu, tuy nhiên các trường đại học công lập (ĐHCL) vẫn chiếm ưu thế cả về quy mô, loại hình và chất lượng đào tạo, xứng tầm đại diện cho hệ đào tạo ĐH tại Việt Nam.

Trong điều kiện ngân sách Nhà nước (NSNN) còn hạn hẹp mà nhu cầu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho nền kinh tế ngày càng tăng nên đòi hỏi các trường ĐH, trong đó có các trường ĐHCL trên địa bàn Thành phố Hà Nội cần coi trọng quản trị nội bộ, áp dụng các biện pháp cải tiến, đổi mới cơ chế tài chính, từng bước đảm bảo tự chủ, tự chịu trách nhiệm, đảm bảo và nâng cao chất lượng đào tạo để ổn định và phát triển. Đặc biệt các trường ĐHCL trên địa bàn thành phố Hà Nội được giao thực hiện thí điểm cơ chế tự chủ về tài chính đã được tạo cơ hội nâng cao tính chủ động, sáng tạo trong quản lý và sử dụng tài sản theo cơ chế quản lý tài chính của doanh nghiệp thì càng đòi hỏi cần phải quan tâm thích đáng đến cải tiến quản trị nội bộ, chú trọng quản trị rủi ro trong tất cả các mặt hoạt động của Nhà trường, sử dụng tiết kiệm, hiệu quả hơn nữa các nguồn lực thì mới có thể thực hiện tốt các mục tiêu đặt ra trong điều kiện tự chịu trách nhiệm về tài chính.

Trong nền kinh tế phát triển đa dạng và hội nhập hiện nay, kiểm toán nội bộ (KTNB) được coi là công cụ hữu hiệu nhất để quản trị nội bộ, trong đó có quản trị rủi ro đối với mọi loại hình đơn vị vì KTNB là hoạt động độc lập,

khách quan được thiết lập và thực hiện nhằm kiểm tra, đánh giá, tư vấn và hỗ trợ cho quá trình cải thiện hoạt động và gia tăng giá trị cho đơn vị. Tuy nhiên các trường ĐH ở Việt Nam, trong đó có các trường ĐH, đặc biệt là các trường ĐHCL trên địa bàn thành phố Hà Nội hiện nay chưa quan tâm đúng mức đến quản trị nội bộ, trong đó có quản trị rủi ro nên cũng chưa quan tâm đến KTNB và tổ chức KTNB để tăng cường quản trị nội bộ, hạn chế những rủi ro trong các hoạt động của nhà trường, nhất là những hoạt động có liên quan tới việc sử dụng các nguồn tài chính, hoạt động đầu tư, hoạt động đào tạo... Mặc dù các trường này đều thực hiện công tác thanh tra, kiểm tra hoạt động giáo dục đào tạo, kiểm tra tài chính hàng năm nhưng chưa đảm bảo đáp ứng yêu cầu quản trị nội bộ, trong đó có quản trị rủi ro trong hoạt động của trường, đặc biệt đối với những hoạt động liên quan đến những nguồn thu, khoản chi lớn của trường ĐH như thu học phí, mua sắm tài sản, trang thiết bị đầu tư xây dựng cơ bản, đầu tư đổi mới chương trình đào tạo... Do vậy các trường ĐH, trong đó có các trường ĐHCL trên địa bàn thành phố Hà Nội cần nghiên cứu một cách toàn diện về tổ chức KTNB để triển khai thực hiện công tác này hiệu quả và phù hợp với điều kiện thực tiễn.

Về mặt lý luận, cho tới nay cũng chưa có một công trình khoa học nào nghiên cứu đầy đủ và toàn diện về vấn đề tổ chức KTNB để quản trị nội bộ, trong đó có quản trị rủi ro đối với các trường ĐH, trong đó có các trường ĐH tại Việt Nam cũng như đối với các trường ĐH, đặc biệt là các trường ĐHCL trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Xuất phát từ những vấn đề trình bày trên, đề tài luận án "*Tổ chức KTNB tại các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội*" mà NCS lựa chọn là đề tài có tính thời sự cấp thiết, có ý nghĩa cả về lý luận và thực tiễn, góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả quản trị nội bộ, trong đó có quản trị rủi ro cho các trường ĐH, đặc biệt là các trường ĐHCL trên địa bàn thành phố Hà